

ELLEN WERD
GEPEST DOOR
COLLEGA'S

'Er vielen doodse
STILTES
als ik langs hun kamers liep'

Stelselmatig negeren, verkeerde informatie geven, buitensluiten... Pesten op de werkvloer komt vaker voor dan je denkt. Het overkwam Ellen Somers (32) een paar jaar geleden. Ze probeerde terug te vechten, maar ging er uiteindelijk toch aan onderdoor.

"Als ik ooit had kunnen voorspellen wat mij op deze school te wachten stond, was ik er nooit gaan werken. Ik kan mij bijna niet meer voorstellen dat ik op een gegeven moment als een klein angstig meisje het schoolplein ben afgerend. Zo erg was mij de moed in de schoenen gezonken en de situatie geëscaleerd. Deze pijnlijke geschiedenis startte in 2010. Als administratieve kracht ging ik werken op het leerlingensecretariaat van een Belgische school. Samen met de afdeling boekhouding, personeel- en het leerlingensecretariaat waren we met zes vrouwen en één man, verdeeld over een paar kamers op een gang. Ook twee directieleden hadden hier hun kantoor. Zij stuurden de dagelijkse gang van zaken aan en rapporteerden aan de algemeen directeur daarboven. Uiteraard werkten er nog tientallen leerkrachten, maar die stonden voor de klas. Het eerste jaar was op zich prima. Maar het was mij meteen duidelijk dat er een sterke klikjescultuur hing. Bepaalde vrouwen op de gang zochten elkaar altijd op en daar kwam je niet zomaar tussen. Daarom bleven Mieke, mijn kamergenoot, en ik een beetje 'over'.

Het ging mis in het tweede schooljaar. Door een reorganisatie staken spanningen de kop op. Een van de twee directieleden, Mia, zat mensen meer en meer op de nek. Ook mij liet ze niet met rust, ook al viel ik officieel onder de vleugels van het andere directielid. Misschien kwam het doordat ze ooit mijn functie had bekleed, dat ze nu haar kennis en kunde met mij wilde delen. Had ze dat nu adviserend en ondersteunend gedaan, prima, maar nee. Haar stijl was streng, controlerend en bij vlagen zelfs kleinerend. Een oude leerkracht gaf me als tip aan te pappen met Mia, want 'dan zit je voor altijd goed'. Het bleek onbegonnen werk; ze bleef streng en kri-

tisch. Collega Dirk had er op deze manier geen zin meer in en gaf er na een tijdje de brui aan. Zijn werk kwam bij mij op de stapel en vrijwel direct startte het nieuwe schooljaar. De werkdruk lag dus hoog. Naast haar strenge houding hanteerde Mia ook een verdeel-en-heerstactiek. Ze had duidelijk een favoriete werknemer: Kaat. Zij werkte al jaren bij de personeelsadministratie en was heel close met Mia. Altijd rookten ze samen. En iedereen wist: Kaat is een enorme kletskaus. Geregeld liet zij zich negatief uit over anderen: dat werkzaamheden door collega X niet

'De directrice zei hardop: 'Praat maar niet met haar, ze gebruikt toch alles tegen je''

correct werden gedaan, dat iets te wijten was aan die of die... Al snel bekwam mij het gevoel dat er tijdens die rookpauzes ook veel over mij werd geroddeld. Wanneer ik de rookruimte passeerde, vielen er verdachte stiltes. Meerdere malen. Het kon haast niet anders of ze hadden het over mij. Mijn gevoel bleek juist: tijdens mijn rondes langs de lokalen vertrouwden verschillende leerkrachten mij toe dat er achter mijn rug over mij werd kwaadgesproken. Een leerkracht

vroeg zelfs bezorgd of het wel goed met mij ging, omdat er zo gemeen werd gedaan. Zo waren ze met de afdeling naar een café gegaan zonder Mieke of mij mee te vragen. En op Facebook zag ik vervolgens dat collega's mij hadden 'ontvriend'."

Dan maar hogerop

"Het buitenspel zetten nam concretere vormen aan. Tijdens een algemene vergadering werd vanuit de directie aangekondigd dat Kaat vanaf dat moment in de positie zou zijn om het werk van mij en Mieke te checken. Kennelijk functioneerden we niet goed, maar dat is nooit recht in ons gezicht gezegd. Ook mochten Mieke en ik enige tijd later van de ene op de andere dag tussen acht en half negen de telefoon niet meer opnemen. Beetje gek als je op een leerlingensecretariaat werkt waar alle ziekmeldingen binnenkomen. Mia had wederom besloten dat Kaat dat moest gaan doen. Verbouwereerd schikten Mieke en ik ons in deze nieuwe werkwijze. Maar het pakte ronduit onhandig uit, want Kaat kwam vaak te laat, waardoor de telefoon menigmaal onbeantwoord bleef rinkelen. En daar werd niets van gezegd! Mia zag het door de vingers, terwijl ik geen vergissing kon maken of ik werd erop aangesproken. Op een gegeven moment besloten Mieke en ik het aan te kaarten, hogerop in de organisatie. Een andere collega die zich ook aan Kaats voorrangspositie stoorde, sloot zich bij ons aan. Met zijn drieën zijn we naar de algemeen directeur gestapt. Gespannen uiteraard, want het is niet makkelijk om je leidinggevende te bekritisieren. We gaven aan dat de sfeer slecht was, er te veel werd geroddeld en dat we de ongelijke behandelingen niet konden accepteren. Zijn reactie dat -ie er 'alles aan zou doen' was hoopgevend." ►

“Maar het pakte totaal anders uit. Hij stuurde ons door naar een vertrouwenspersoon, conform de officiële klachtenprocedure. Achteraf gezien was dit een veel te formele stap. Misschien niet zozeer de stap naar een vertrouwenspersoon, maar wel de brief die eruit voortkwam.

De vertrouwensman luisterde aandachtig, vroeg door over de sfeer en stelde vervolgens een brief op. In deze brief deed hij melding van ‘pestgedrag op het werk’. Ook werden in deze brief ‘daders’ aangegeven, te weten de twee directieleden. Ik vond het een wat sterke formulering, maar bij het oplezen van zijn conceptbrief knikten we toch allen voor akkoord. Was het groepsdruk? Ik weet het niet. Achteraf realiseer ik me dat ik zelf nooit op deze manier melding zou hebben gemaakt van de pesterijen. Veel beter was geweest als we met elkaar een gesprek hadden gevoerd, zonder oordeel en zeker zonder het aanwijzen van ‘daders’. De brief bleek namelijk de aftrap van een totale escalatie.

Alsof ik niet bestond

Het begon meteen nadat de twee ‘daders’ de brief hadden gelezen. Ze namen het, logisch natuurlijk, zeer slecht op; in plaats van dat het minder werd, begon het pesten nu pas écht. Zo kreeg Mieke vrij snel daarna per direct vervroegd pensioen opgedrongen. Ze aanvaardde, was het hele gedoe ook wel beu. De andere collega werd overgeplaatst en ik bleef alleen achter.

Nu was ik aan de beurt. Na een valpartij op straat belandde ik in het ziekenhuis, waar ik een middag aan de monitor werd gelegd omdat ik zes maanden zwanger was. Kaat weigerde dit te geloven en belde het ziekenhuis om te controleren of ik daar inderdaad was geweest. Ondanks een ziekenhuisbriefje als bewijs bazuinde ze rond dat ik had gelogen. Beschaamd en ongemakkelijk ging ik weer aan het werk, want wie geloofde mij wel en wie niet? De intimidaties sijpelden door naar andere collega’s, die zelfs werden verzocht niet meer met mij te praten. Ik weet nog goed dat directrice Mia langs mijn kamer liep en hardop zei: ‘Praat maar niet met haar, ze

gebruikt toch alles tegen je.’ Het werkte: collega’s keerden zich meer en meer van mij af en er vielen doodse stiltes als ik langs hun kamers liep. In het begin begroette ik iedereen nog met ‘goedemorgen’, maar na een tijdje ben ik daarmee gestopt. Er kwam toch geen respons, alsof ik niet bestond. Ik voelde me afgewezen, als een klein kind dat niet mee mag doen op het speelplein. Ik werd er heel erg verdrietig van en vluchtte geregeld naar de wc om een potje te huilen.”

Vlak voor de bevalling

“De hele situatie begon zich nu ook lichamelijk te wreken: hoofdpijn, last van mijn nek en schouders. Daar bovenop kwam mijn zwangerschap. Het werd mij allemaal te zwaar en ik meldde mij ziek. Daar zat ik dan thuis, weggepest. Ik probeerde mij zo goed als het ging te richten op de bevalling eind februari. Maar vlak daar-

voor, op 21 februari - mijn verjaardag nota bene - kreeg ik een aangetekende brief waarin stond: ‘Op 1 februari heeft Ellen een telling niet goed afgeleverd, er stonden fouten in. (...) U heeft negen dagen de tijd om hierop te reageren met een schriftelijk reactie’. De brief bracht mij volledig van mijn stuk. Het is namelijk zo, dat drie van dit soort aangetekende brieven met punten van disfunctioneren voldoende zijn voor ontslag. Bovendien wist ik zeker dat ik op de vermelde datum in de brief, 1 februari, helemaal niet aanwezig was geweest: dit was een pertinent valse beschuldiging. Ik vóelde dat ze een dossier tegen mij aan het opbouwen waren. Enkele dagen later werd mijn zoon geboren. Een nieuwe collega met wie ik toevallig al bevriend was, kwam als enige van alle collega’s op kraambezoek. Ze vertelde dat ze op school van alles over mij had gehoord en zei vervolgens dat ze het

‘Met de afdeling waren ze naar een café gegaan zonder mij mee te vragen. Op Facebook zag ik vervolgens dat collega’s mij hadden ‘ontvriend’

zou waarderen als ik niet zou vertellen dat we ooit samen op vakantie waren geweest. ‘Ik wil er nog langer blijven werken, Ellen.’ Dat sloeg voor mij alles. Dit babybezoek was eigenlijk om haar hachje te redden.”

En weer meldde ik me ziek

“Met grote tegenzin begon ik na mijn verlof weer op school. Ik was heel onzeker. Zou het beter gaan? Maar nee. Ik werd nog steeds door de meeste mensen genegeerd en naar mijn pasgeboren kind werd überhaupt niet gevraagd. Ik telde elke dag de uren af. Het was nu wel zonneklaar: ze waren mij eruit aan het werken. Er werd niet meer met mij overlegd en ook functioneringsgesprekken vonden niet meer plaats. Ik stond zodanig buitenspel dat ik op een gegeven moment als een klein meisje het schoolplein ben afgerend. Ik had een angstaanval in het bijzijn van de kinderen! “De vertrouwenspersoon bij wie ik nogmaals wanhopig aanklopte, adviseerde mij me weer ziek te melden. Achteraf weet ik niet of dit een goed advies is geweest, want eenmaal weg is het moeilijk terugkeren. Tijdens mijn ziekteverlof nam ik een advocaat in de arm om overplaatsing af te dwingen in verband met het pesten. De advocaat gaf aan dat zolang je hier geen materiële bewijzen voor hebt, je eigenlijk verloren bent. Ik kon het negeren en buitenspel zetten inderdaad niet aantonen. De valse beschuldiging in de aangetekende brief daarentegen was wél een troef en die hoopten we aan te kaarten bij de Raad van Bestuur. Wie weet zat er nog een overplaatsing in.

Sleutels inleveren

Op 21 maart moest ik voor de Raad verschijnen om mij te verantwoorden voor mijn afwezigheid, maar een kwartier voor aanvang zei de algemeen directeur tegen mijn advocaat: ‘Wat er ook gebeurt, ze wordt geschorst, met of zonder behoud van loon.’ We hebben nog alle opties nagelopen, maar mijn advocaat en ik moesten concluderen dat niemand mij meer kon helpen. Bewijzen van pesten bleek onmogelijk en een overplaatsing was hoogst onwaarschijnlijk. Ik koos eieren

voor mijn geld en kreeg uiteindelijk tot het einde van het schooljaar doorbetaald. Afscheid van de vriendelijke leerkrachten of kinderen heb ik nooit kunnen nemen, omdat ik de school niet meer in mocht. Ik heb de sleutels ingeleverd met het gevoel alsof ik een crimineel was.”

Toch dankbaar

“Achteraf gezien is het waarschijnlijk onnodig geëscaleerd. De formele brief met daarin de term ‘daders van pestgedrag’ heeft bij de leiding als een dolk in de rug gevoeld en juist wrok en rancune aangewakkerd met alle gevolgen van dien. We hadden veel beter een directe open communicatie met de twee directieleden kunnen aangaan, in plaats van hen van hogerhand ‘aan te vallen’. Dat had waarschijnlijk constructiever uitgekapt dan hen zwart op wit te veroordelen.

Na deze moeilijke periode probeerde ik de draad weer op te pakken. Ik ben een opleiding gaan volgen tot mental coach en anderhalf jaar later verscheen mijn boek *Pestitude, positief omgaan met pesten*, wat mij ontzettend veel voldoening heeft gegeven. Eigenlijk ben ik de mensen die mij hebben weggepest nu dankbaar. Ja, het klinkt bizar. Ik begeleid nu met hart en ziel mensen met soortgelijke ervaringen, want ik weet als geen ander hoe desastreus en eenzaam het kan zijn.”

(Behalve de naam Ellen Somers zijn de namen in dit verhaal gefingeerd).

Op margriet.nl/pestenophetwerk lees je wat je kunt doen als jij of een collega op het werk wordt gepest. Daar vind je ook een korte film van Joep Sertons in opdracht van de stichting Stop pesten nu en Pesten op de werkvloer.

GEEN ENKEL ARGUMENT

Anouk Wauthlé is arbeidspsycholoog bij Capability, een van de grootste arbo-diensten in Nederland, gespecialiseerd in verzuim: “Pesten op de werkvloer is een serieus probleem. In 2014 waren een half miljoen werknemers (cijfers TNO) het slachtoffer van pesterijen: uitschelden, intimidatie, buitensluiten en het achterhouden van informatie. Slachtoffers verliezen het plezier in hun werk, functioneren slechter en kunnen psychische problemen krijgen. Het leidt tot zo’n vier miljoen extra verzuimdagen per jaar.

Mensen die ik begeleid, kampen vaak met angst en boosheid, komen niet meer tot rust, willen er continu over praten. Of het slaat juist naar binnen, waardoor ze continu piekeren over wat is gebeurd en wat nog kan gaan komen. Ze slapen slecht, hebben angstaanvallen of het loopt zo uit de hand dat ze overspannen raken, een burn-out krijgen of depressief en zelfs suïcidaal worden.

Er is geen enkel argument voor pesten. Wel heeft het slachtoffer de verantwoordelijkheid om het zo gauw mogelijk in de openbaarheid te brengen zodat het pesten zo snel mogelijk kan stoppen.

Op de werkvloer kan pesten een signaal zijn van een onveilig klimaat. Gevoelens van onvrede worden afgereageerd of de groep zoekt een bliksemafleider om de aandacht af te leiden. Misschien ben je een bedreiging geworden door kritiek te uiten of uit de pas te lopen. Als het pesten door je leidinggevende (of management) gebeurt, zit je in een extreem moeilijke positie. Steun zoeken is een absolute must. Het is dan goed om de reguliere stappen te volgen, zoals het inschakelen van een vertrouwenspersoon, een verzuimspecialist, de arbodienst, vakbond of de OR. Ook mediation of coaching kan helpen. Als blijkt dat de situatie onwerkbaar is geworden, is het de moeite waard om te onderzoeken of je de strijd ten koste van alles wilt blijven aangaan. Het kan wijs zijn om voor je gezondheid en behoud van eigenwaarde te kiezen en los te laten. Als je daarin slaagt, blijkt dat vaak het beste medicijn of de ‘zoetste wraak’.” ■